

Poplave pred stotimi leti razdejale dolino in vzele tudi življenja

Minilo je sto let od katastrofalnih poplav, ki so veliko škodo povzročile v dolinah Ločnice in Hrastrnice ter v okolici Polhovega Gradca. V spomnih ljudi še živijo in v Trnovcu so se ob obletnici o njih pogovarjali z zgodovinarico Natašo Budna Kodrič. Je avtorica preglednega znanstvenega članka o poplavah v dolini Ločnice leta 1924, v katerih je življenje izgubila tudi njena prababica.

MAJA BERTONCELI

V krajevni skupnosti Trnovec na območju doline Ločnice nad Soro v občini Medvodah živi nekaj manj kot dvesto ljudi. V zgodovino kraja so močno zarezale poplave, ki so se zgodile 8. avgusta 1924. Pred kratkim so zaznamovali stoto obletnico tega dogodka. Na zboru krajanov so obujali spomine, ki med ljudmi še živijo. Povabili so tudi Natašo Budna Kodrič, avtorico preglednega znanstvenega članka z naslovom Povodenj v dolini Ločnice 8. avgusta 1924, ki je bil objavljen leta 2012. Njeno delo je pomembno tudi z vidika ohranjanja zgodovine tega mikro lokalnega območja.

Hiša smrti

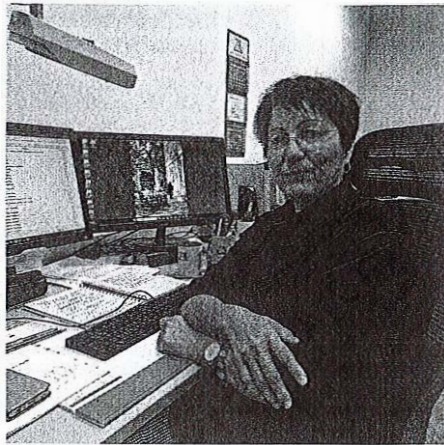
Nataša Budna Kodrič prihaja iz Virmaš. Po izobrazbi je zgodovinarica, zaposlena v Zgodovinskem arhivu Ljubljana – Enoti Škofja Loka. Njen prispevek opisuje prav eno od treh prizorišč velike povodnje leta 1924, dolino Ločnice. Drugi dve sta bili dolina Hrastrnice nad Puštalom pri Škofji Loki ter okolica Polhovega Gradca. Na celotnem območju Polhogradskega hribovja je v poplavah 8. avgusta 1924 umrlo kar 18 ljudi. Raziskovanja pisnih ostankov o poplavah v dolini Ločnice se je lotila iz posebnega razloga – iz družinskih vzgibov. Terjale so sedem življenj, kar pet iz družine Alič - Aleksejev iz Ločnice 12, družine njenih prednikov. Katarina Aleksejevič

(rojena leta 1900, deklško Alič) je bila njena prababica, umrla so še Katarina dveletna hči Marica, sestra in dva brata. Preživela je starejša hči Ana (Anica), ki je bila ta krat stara pet let. »To je bila moja stara mama. Oče jo je v neurju odnesel iz hiše in sta se umaknila višje. Te poplave so jo zelo zaznamovale, saj je ostala brez mame. O neurju in poplavah sem poslušala praktično celo življenje. Bilo ji je težko. Kmalu je odšla za pestro, z možem sta po vojni zgradila hišo v Virmašah. Umrla je leta 2001,« je pojasnila Nataša Budna Kodrič.

Po pripovedovanju njene stare mame, ki je zapisano tudi v članku, je bil petek, 8. avgusta 1924, lep sončen dan. »Katarina Aleksejevič je tistega dne pomagala pri žetvi nekje v dolini v okolici Sore pri Medvodah in se je proti večeru vračala do-

V Slovincu je pisalo, da so ljudje prišli zvečer domov z dela na polju, ne da bi pričakovali niti najmanjšo nesrečo, nato pa je bila ponoči uničena skoraj cela pokrajina od Polhovega Gradca do Škofje Loke.

mov zelo dobre volje. Z možem, ruskim vojnim ujetnikom, ki ga je soršnik župnik preimenoval v Milja Aleksejeva/Aleksejeviča (v resnici mu je bilo ime Nil), in dvema hčerkama, petletno Ano in dveletno Marico, je živela v hiši svojih staršev. Stala je med cesto in potokom Ločnica, blizu žage. Nekoliko nižje je bila pozneje postavljena nova hiša, sedaj

Nataša Budna Kodrič je raziskovala poplave v dolini Ločnice leta 1924. / Foto: Maja Bertoncele

Trnovca 2 – pri Rusu. V njej je do smrti živel moj praded. Proti večeru je začelo kazati na nevihto. Dež z neurjem je prišel že v temi. Ko je pos-

je nebo spet zjasnilo, so začeli iskati pogrešane. Do večera so precej nižje v dolini našli vse, zakopane v pesku in blatu ali odvržene na nase ob deročih vodah, potolčene, izmaličene, razgaljene in seveda mrtve.« Časopis Jutro je usodo Aličeve družine opisal pod naslovom Hiša smrti.

Opustošenje so si ogledali dan kasneje

Znanstveni članek Nataše Budna Kodrič temelji na zapisih v časopisih, pregledala je tudi arhivske vire. »Več gradiva je na višjih nivojih. Pregledovala sem fond v Arhivu Republike Slovenije. Tam sem našla tudi zapisnike cenitvene komisije, ki je na poplavljeno območje prišla relativno zelo hitro. Shranjeni so tudi sezname oškodovancev in tudi podpore, ki so je bili deležni. Nekaj gradiva je. Omejila sem se samo na dolino Ločnice,« pravi.

Med objavljenimi zapisi iz časopisov je tudi članek iz Slovence, kjer so pisali, da so ljudje prišli zvečer domov s poljskega dela, ne da bi pričakovali niti najmanjšo nesrečo, nato pa je bila v noči s petka na soboto uničena skoraj cela pokrajina od Polhovega Gradca do Škofje Loke. »V Puštalu in Ločnici je divjalo silno neurje, medtem ko je v Ljubljani padal le pohleven dež.« Slovenski narod je po nesreči zapisal, da je bila najbolj prizadeta prav ločniška dolina. »Dva- in dvajsetim zasebnikom je

povodenj povzročila materialno škodo. Poleg tega je divjanje narave tudi na zunanaj spremenilo podobo doline. Vzroke in posledice so ugotavljali posebej imenovani posamezniki in komisije, skupna škoda je bila ocenjena na 27,5 milijona tedanjih dinarjev,« opisuje Nataša Budna Kodrič.

Opustošenje so si ogledali že dan kasneje, prišel je celo kralj. Decembra istega leta so oškodovanci dobili nekaj podpore, nabiralo se je tudi po cerkvah ..., za infrastrukturo pa je denarja zmanjkalo. Ogledna komisija je v poročilu s 14. avgusta 1924 precej natančno opisala tudi vzroke katastrofe, ki so bili popolnoma naravni. Tipično hudourniški značaj pobočja, ki so bila zaradi trajnega dežja tistega poletja globoko premočena, strma pobočja in krhka podlaga so botrovali pojavu, ki je znan pod ime-

Ločnica narasla za najmanj 2,5 metra.

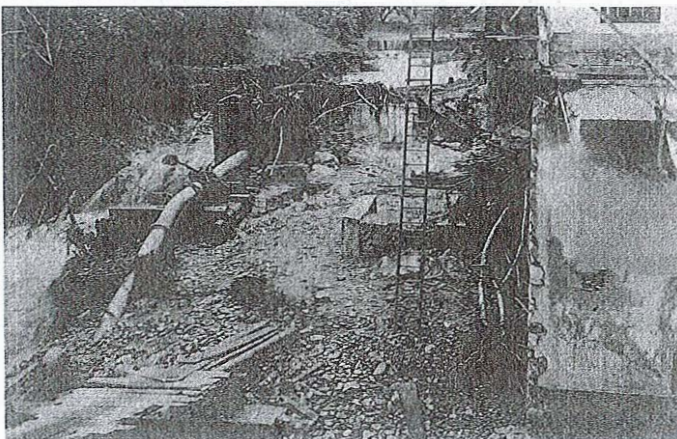
Poplave so sledile

Tapaniso bile edine poplave v tistem obdobju. Že 4. decembra je na približno istem območju znova poplavljal. Prav tako tudi v letih 1925 in 1926. Tega letosa strašni nalivi povzročili veliko škodo na Gorenjskem okoli Škofje Loke, Žirov in v koprški dolini. »Februarja 1928 so se posestniki iz Sore obrnili na oblastni odbor velikega ljubljanskega županstva in prosili za strokovni ogled in načrt za preprečitev nadaljnega poplavljanja in uničenja vanja kultivirane zemlje s strani hudourniškega potoka Ločnica. Ta je zadevo prepustil županu. Izdelan je bil načrt in obsežen načrt del, ki bi z betonskimi in leseni pregradami s predtlatki ali brez preprečil oziroma vsaj bistveno zmanjšal poplavno

Poročna fotografija Katarine Alič in Mila Aleksejeva. Katarina je v povodnji umrla. / Foto: zasebna last, arhiv Nataše Budna Kodrič

ogroženost. Toda račun je bil visok in sanacija je bila opuščena,« je tudi zapisala. 1. avgusta so bile na istem območju znova velike poplave in sanacija dobro leto po njih še ni zaključena. Dela v dolini Ločnice trenutno stojijo, tamkajšnji prebivalci pa upajo, da se tako hude poplave, ki bi terjale tudi človeška življenja, ne ponovijo več.

Poplave 8. avgusta 1924 niso močno prizadele le doline Ločnice, ampak tudi dolino Hrastrnice (na fotografiji). / Foto: hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana – Enoti Škofja Loka